

Смольнікова О. Г.

Український державний університет

ім. М. П. Драгоманова

ІНТЕГРАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА ЗАСАДАХ НАВЧАННЯ У СПІВПРАЦІ

Питання ефективного навчання іноземних мов набуває особливої актуальності в умовах глобалізації, коли володіння кількома мовами стає ключовою професійною та соціальною компетентністю. Сучасна освітня парадигма зміщується від традиційної моделі передачі знань до інтерактивної, що базується на співпраці, комунікації та партнерстві між учасниками навчального процесу.

Комунікативний підхід, започаткований у 70-х роках ХХ століття (Richards & Rodgers, 2014:15), передбачає формування здатності використовувати мову як інструмент реальної взаємодії, а не лише як систему граматичних правил. Водночас розвиток педагогічних технологій, орієнтованих на співпрацю, сприяв становленню навчання у співпраці (collaborative learning) – моделі, де навчання відбувається через спільну діяльність, обмін досвідом і взаємну підтримку (Johnson & Johnson, 2008:788).

Поєднання цих двох підходів – комунікативного і колаборативного – створює новий формат освітнього середовища, у якому формуються не лише мовні, а й соціальні, культурні та міжособистісні компетентності.

Під комунікативними педагогічними технологіями розуміємо систему методів, прийомів і засобів навчання, спрямованих на розвиток здатності ефективно взаємодіяти, обмінюватися інформацією, аргументувати власну позицію, слухати інших і досягати спільних цілей.

Педагогічні технології є інтегрованими освітніми системами, що поєднують зміст, методику і організаційні форми навчання. У контексті викладання іноземних мов ці технології орієнтовані на створення автентичних комунікативних ситуацій, у яких студенти мають можливість застосовувати мовні знання у реальному контексті.

Виготський (1982:32) підкреслював, що розвиток мислення й мовлення відбувається в соціальній взаємодії – саме це становить теоретичне підґрунтя для навчання у співпраці. Таким чином, комунікація стає не лише засобом, а й метою навчального процесу.

Навчання у співпраці передбачає організацію навчальної діяльності у малих групах, де кожен учасник несе спільну відповідальність за результат (Johnson & Johnson, 2008:785). Основними принципами цього підходу є: позитивна взаємозалежність (успіх кожного залежить від успіху групи), індивідуальна відповідальність, рівноправна участь у спільній діяльності, соціальна взаємодія та підтримка.

У процесі вивчення іноземних мов ці принципи забезпечують розвиток мовленнєвої ініціативи, самостійності та соціальної компетентності. Колаборативне середовище стимулює природну потребу висловлюватися, аргументувати, домовлятися, що є основою реальної комунікації.

Застосування комунікативних технологій у вивченні іноземних мов в аспекті колаборативного навчання відбувається в межах методу проєктів, рольових ігор та симуляції (Role-Play, Simulation), дискусійних технологій (Debate, Discussion Club), методу "Think–Pair–Share" («Подумай – Обговори – Поділись»), цифрових колаборативних платформ та ін.

Проектна діяльність дозволяє інтегрувати мовну практику із соціальними, культурними та пізнавальними аспектами. Наприклад, створення мультимедійної презентації або короткого відеофільму іноземною мовою стимулює активне використання лексики, граматики та навичок міжкультурної комунікації. Проєкт може бути груповим (спільна підготовка буклету, блогу, інтерв'ю з носіями мови) або

міждисциплінарним, що підсилює мотивацію та відчуття спільної мети (Brown, 2015:47).

Цей метод рольових ігор та симуляції (Role-Play, Simulation) створює умови для моделювання реальних життєвих ситуацій: ділова зустріч, подорож, відвідування лікаря, інтерв'ю тощо. Рольова гра розвиває спонтанність мовлення, емпатію, вміння адаптуватися до контексту та підтримує комунікативну гнучкість.

Дебати, обговорення проблемних питань або культурних тем формують у студентів критичне мислення, навички аргументації, толерантність до іншої думки. Педагог виступає фасилітатором, який організовує процес, спрямовує його та підтримує рівновагу між учасниками. За результатами досліджень (Richards, 2014:156), систематичне використання дискусій у мовному навчанні підвищує рівень комунікативної компетентності на 20–30 % у порівнянні з традиційними методами.

Метод "Think–Pair–Share" («Подумай – Обговори – Поділись») є однією з найефективніших технологій у колаборативному навчанні. Вона поєднує індивідуальну рефлексію з партнерською взаємодією. Студент самостійно формулює відповідь на запитання або завдання; обговорює її з партнером; презентує спільний результат у групі. Таким чином, формується не лише мовленнєва, а й соціальна впевненість у власних силах.

Іншою педагогічною технологією є цифрові колаборативні платформи. У сучасному освітньому середовищі цифрові ресурси відкривають нові можливості для комунікативного навчання. Інструменти Padlet, Google Docs, Miro, Edmodo, Zoom сприяють інтерактивній взаємодії, спільному редагуванню текстів, створенню колективних презентацій. Використання таких платформ формує цифрову грамотність і розширює можливості міжкультурного спілкування.

Особливо необхідно наголосити на зміні ролі викладача під час запровадження цих технологій. Викладач перестає бути лише джерелом знань, натомість виконує функції організатора, фасилітатора, модератора та

консультанта. Його завдання – створити умови для рівноправної взаємодії, мотивувати до співпраці, стимулювати рефлексію й самооцінювання результатів. Ефективний педагогічний супровід забезпечує емоційно безпечне середовище, у якому кожен студент може проявити ініціативу та отримати позитивний досвід комунікації.

Таким чином, застосування комунікативних педагогічних технологій у процесі вивчення іноземних мов на засадах навчання у співпраці створює якісно нову модель освітнього середовища. Вона поєднує розвиток мовної, соціальної, емоційної та міжкультурної компетентності. Поєднання традиційних і цифрових форм комунікації сприяє активній взаємодії, підвищенню мотивації, розвитку творчості та критичного мислення студентів. Наголошуємо на необхідності поєднання комунікативного підходу з колаборативними методами як ефективного засобу формування іншомовної комунікативної компетентності. Представлені приклади сучасних педагогічних технологій, спрямовані на розвиток мовленнєвих навичок, критичного мислення та соціальної взаємодії студентів.

У перспективі подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення впливу конкретних цифрових платформ і гібридних форматів навчання на ефективність комунікативного розвитку.

Список використаних джерел

1. Brown, H. D. and Lee, H. (2015). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. Pearson Education.
2. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Longman.
3. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2008). *Cooperation and the Use of Technology*. In *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*. Springer.
4. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.

5. Виготський Л. С. (1991) Мислення і мовлення пер. з рос. О. В. Дьякової. – Київ: Видавництво «Либідь».
6. Волкова Н.П. (2016). *Навчання у співробітництві як організаційна основа процесу професійної підготовки майбутніх фахівців* Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – № 6 (303), жовтень. – Ч. 1. – С.23-29.
7. Красильник, Ю. С. (2025). *Комунікативні технології як засіб конструювання сучасного освітнього простору*. Міждисциплінарні підходи та педагогічна майстерність у підготовці здобувачів вищої освіти та підвищенні кваліфікації персоналу : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 28 березня 2025 р.). – Пенітенціарна академія України. – Чернігів : ПАУ, 2025. – С. 341 – 343. – Бібліогр. : 6 назв. URI <https://repository.knuba.edu.ua/items/21f1a8cb-8b4b-457a-a4ad-35a80a100489>.
8. Смольнікова О. Г. (2014) *Інноваційні технології у системі освіти англomовних країн*. Історико-педагогічні студії: Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Вип. 8. С. 262 – 266.